

Projektarbejde i historie i gymnasiet og hf

- af Lene Jeppesen

Projektarbejdet er et vigtigt omdrejningspunkt for det flerfaglige samarbejde i gymnasium og hf og vil fortsat være det efter reformen 2005, idet man må fastslå, at der er tale om at projektarbejdet fremover får en mere central rolle i bestræbelserne på at udvikle elevernes/kursisternes studiekompetence. Ikke mindst i forbindelse med Almen Studieforbereelse og i Kultur- og Samfundsfaget vil projektarbejdsformen være central og uundgåelig og finde anvendelse på en række forskellige måder og niveauer.

Hvad er et projekt

Et projekt kan defineres på flere forskellige måder. I Nudansk Ordbog er det en plan eller et udkast, men det er ikke dækkende for den måde projekt opfattes på i gymnasieverdenen. Ministeriet forsøgte sig med at definere begrebet projekt som ”.. et gruppevis arbejde om et emne, fagligt eller tværfagligt, der munder ud i en rapport”¹ Der er her nærmere tale om en bredere definition, hvor projekt indeholder både indholdsmæssige som udførelsesmæssige elementer tæt forbundet med et skriftligt produkt. Projektarbejdsformen adskiller sig fra andre undervisningsformer ved at kræve en stor og betydelig ansvarlighed fra eleverne/kursisterne side.

Nedenstående vil for det mest handle om det udførelsesmæssige, eller hvad der også kaldes projektarbejdets faser.

I arbejdet med særfagligt såvel som flerfagligt projekt er der her kun taget udgangspunkt i det problembaserede projektarbejde i grupper. Endvidere tænkes der udelukkende på projektarbejde, hvor problemformuleringen udformes som en undren eller som et paradoks.

Projektarbejdsformen kræver ved flerfaglige samarbejder en langt større grad af overvejelser i forhold til faglige såvel som fagdidaktiske problemstillinger. For det første skal de implicerede lærere gøre sig klart om eleverne har tilstrækkelig viden om fagene og ikke mindst deres metoder. Dels for at undgå en metodeløs fremstilling og dels for at fremme bestræbelserne for, at de fag, der inddrages i projektet så vidt muligt er ligestillede. Hvis et fag skal være styrende er det altså aftalt på forhånd.

Der må indgås nøje kontrakter eller aftaler faglærerne imellem vedr. projektarbejdets mål og midler.

Det er således vigtigt at historielæreren klart formulerer kravene til fagets placering i projektet.

Målet må være, at eleven/kursisten bliver i stand til at placere det konkrete emne korrekt med hensyn til tid og sted.

At emnet således sættes ind i korrekte historiske kontekst, og der endvidere arbejdes seriøst med den historiske metode i den mere analytiske og dybdeborende del af arbejdet.

Det viser sig som oftest at historie som metodefag har stor overførelsesværdi.

Er der eksempelvis tale om et flerfagligt samarbejde mellem historie og fysik kan kontrakten eventuelt stilles op på følgende måde:

Det overordnede emne er Renæssancen og herunder er Galilei et delemne.

Historie (søjlen)

Placering i tid

Analyser af tekster

Kirke og samfund

Egen rolle

Fysik (søjlen)

teori til eksperimenter

beregninger

bidrag til naturvidenskaben

indsats som videnskabsmand

¹ Stig Püschl m.fl. : *Projektarbejde*

Billedligt set er målet for søjlerne at kunne bære den flerfaglige tværbjælke, som således sammenfatter og vurderer Galileis forhold til samtid, kirke og videnskab.

Denne opdeling, der viser fagenes rolle og ansvarsområder, kan bruges på beslægtede eksempler: Leonardo da Vinci og arkitektur m.m.

Kontrakten mellem de forskellige faglærere skal selvfølgelig være eleverne bekendt og udarbejdet som en fælles instruks. Projektet skulle også gerne fremme elevernes/kursisternes forståelse af fagenes forskelligheder og fagenes muligheder for samspil samt hvorledes fagene fremmer en større og mere kompleks forståelse af emnet.

Hvorfor projektarbejde

Projektarbejdsformen er elevaktiverende og i høj grad refleksionsfremmende. Den er et tilbud om læring, som ellers ikke kan finde sted. Arbejdsformen kan fremme elevens forståelse af hvorledes han/hun lærer at lære. Udover øvelsen i denne arbejdsform trænes tilligemed studiekompetencer såsom samarbejde og skriftlig som mundtlig formidling.

Denne tankegang blev udtrykt således i midten af 1990'erne af en "Mister positiv":

" Projekter giver eleverne en naturlig udfordring og en følelse af at have opnået et resultat, når produktet er færdigt. Projektarbejdet ligner den arbejdsform, eleven vil møde ude i samfundet og giver mulighed for at tænke frem for kun at tale om at tænke, som det ofte sker i klasseværelset. Endelig giver den læreren mulighed for at vurdere elevens evne til at arbejde med at erkende".²

Projektarbejdet kræver en større motivation og ansvarlighed fra elevernes/kursisternes side end andre arbejdsformer, fordi de selv skal planlægge og styre arbejdsprocessen, hvorfor de forskellige faser af projektarbejdet skal være nøje beskrevet for eleverne/kursisterne.

Projektarbejdet og dets faser

Projektarbejdet kan inddeles i 4 faser – Startfase, planlægningsfase, gennemførelsesfase og evalueringsfase.³

Startfasen:

Startfasen og idefasen er der hvor projektemnet vælges efter en grundig introduktion til selve temaet. Eksempelvis har historie og dansk i en længere periode undervist parallelt i perioden fra 1870-1920.

I denne fase er det vigtigt at foregår en afklaring af, hvorvidt der er tale om en stærk lærer- eller elevstyring. Dette gælder for følgende områder.

Materiale:	fastlagt afgrænset eller fri materialesøgning
Tidsplan:	fastlagt detaljeret eller gruppens egen planlægning af tiden
Problemformulering:	lærerfastlagt eller gruppens problemformulering
Produktkrav:	fastlagt og fælles eller frihed
Grupper:	lærerfastlagte eller kursistbestemte

Der kan i denne opremsning selvfølgelig indgå flere elementer.

Det er vigtigt at sikre progressionen i projektarbejdet, og denne kan trænes ved at tage udgangspunkt i forskellige elementer af projektarbejdsformen og fokusere på udvalgte dele. Det forekommer måske meget hensigtsmæssigt at gå fra det mere begrænsede og lærerstyrede i 1.g/1.hf til det mere frie og kursiststyrede i 3.g/2.hf.

² Desværre for en historiker ved jeg ikke længere hvor jeg har citeret fra.

³ Stig Püschl m.fl.: *Projektarbejde*

Planlægningsfasen/indsamlingsfasen:

Elever/kursister vælger i de aftalte grupper et emne, og ud fra dette opstiller de en problemformulering med udgangspunkt i en undren og/eller et paradoks. Eksempelvis: ”Hvorfor var der så stor forskel på kvinders og mænds politiske stilling i perioden 1870-1920, når demokratiet allerede var indført?”

Arbejdet med problemformuleringer kommer til at stå meget centralt i både start- og planlægningsfasen. Derfor er det vigtigt at der i undervisningen arbejdes med udformningen af problemformuleringer. Progressionen kan bestå i, at klassen/holdet til at begynde med arbejder ud fra lærerstillede problemformuleringer. Dernæst opstiller eleverne selv problemstillinger ud fra et afgrænset materiale for senere at inddrage forskelligt synspunktsmateriale.

I forbindelse med ovennævnte problemformulering er det næste skridt at udarbejde hypoteser og relevante underspørgsmål, hvor de taksonomiske niveauer er i fokus.

F.eks. ”Vi antager at demokratiske politiske partier arbejder for ligestilling”.

F. eks. ”Hvem var valgbare og hvem havde valget?”

”Hvorfor var valgretten begrænset?”

”Hvorfor var stemmeafgivningen offentlig?”

I indsamlingsfasen udvides/ uddybes det materiale man har i forvejen. Ved at fremskaffe og inddrage mere litteratur, billedmateriale, tabeller, interviews o.lign. Dette kan som bekendt foregå på biblioteket eller på internettet. Materialet skal læses, bearbejdes og der skal foregå en kritisk stillingtagen til materialets anvendelighed. Internettet er en uendelig stor informationskuffert, som hvis den anvendes forkert kan frarøve elever/kursister meget af deres planlægningstid. Derfor er det vigtigt at træne i anvendelsen af informationssøgning i IT, således at eleverne/kursisterne har kendskab til vigtige søgemaskiner, anvendelse af portaler, databaser m.m. Da internettet er anarkistisk er det her vigtigt med den historiske kildekritiske metode og at eleverne/kursisterne er trænet heri.

Gennemførelses- og bearbejdningsfasen:

I denne fase skal grupperne udarbejde deres produkt, som kan have forskellige former såsom rollespil, Power Point, synopsis, rapport m.m. Projektarbejdet skal helst afsluttes med et skriftligt produkt. Hvor emnet er gennemarbejdet efter en klar disposition og problemformuleringen er enten af – eller bekræftet. Eleverne/kursisterne skal være klar over at der er en klar linie eller en rød tråd mellem problemformulering og konklusion. Produktet kan også lægge op til en senere mundtlig formidling. I så fald skal der i denne fase udarbejdes en disposition for denne fremlæggelse.

Evalueringsfase:

Den interne evaluering kan indeholde en karakter såvel som en mundtlig og skriftlig evaluering. Karakteren bedømmer såvel den mundtlige fremlæggelse som det skriftlige produkt, og den kan være individuel eller gruppevis. Den skriftlige evaluering kan i langt højere grad bruges til at give eleven/kursisten et indtryk af hvor langt han/hun er kommet i læringsprocessen i relation til de faglige mål: hvordan anvendes og kombineres viden i opgaven, er de 3 taksonomiske niveauer anvendt, og hvorledes evnen er til at argumentere i relation til en af- eller bekræftelse af problemformuleringen.

Endelig kan selve arbejdsprocessen evalueres på kriterier som hvorvidt der blev arbejdet hensigtsmæssigt, effektivt m.m.

Eksempelmateriale

Fag: *Historie, samfundsfag, dansk.*

Område: Identitetsdannelse i traditionelle, moderne og senmoderne samfund.

Kompetencemål: Kursisterne skal skelne mellem forskellige samfundstyper, deres historiske baggrund og betydning for identitetsdannelse.

Projektarbejdsformen skal indøves, herunder specielt den skriftlige formidling i form af en 3-4 siders artikel.

Den flerfaglige problemstilling er udarbejdet af de implicerede lærere og indeholder undersøgelser af forskellige livshistorier eksempelvis kursisterne/eleverne egne. For afslutningvis at tage stilling til den sociale baggrunds rolle for ens livshistorie.

Fag: *Historie, samfundsfag, fransk.*

Område: Menneskerettigheder i historisk perspektiv.

Kompetencemål: Kursisterne/eleverne skal anvende og kombinere viden for at opnå indsigt i historiske, samfundsmæssige og kulturelle forskelle i opfattelsen af menneskerettighederne.

Projektarbejdsformen skal indøves, herunder specielt problemformulering og synopsis.

Den flerfaglige problemstilling kan have karakter af en opsamling på hvorledes de særfaglige forløb kan bruges til at besvare de udarbejdede problemformuleringer.

Fag: *Historie, Dansk*

Område: Hovedlinierne i Danmarkshistorien fra Vikingetid til i dag.

Kompetencemål: Kursisterne og eleverne skal kunne redegøre for hvordan samfundet og dets indretning har ændret sig op igennem tiden. Projektarbejdsformen skal indøves med henblik på materialesøgning, problemformulering, hypoteser, underspørgsmål og konklusion. Projektets omfang skal være 5-7 sider.

Den flerfaglige problemstilling skal indeholde de to fags forskellige metoder til beskrive og undersøge Danmarkshistorien og hvordan deres samspil giver øget viden om perioden.

Afslutningvis

Projektarbejdsformen er en glimrende arbejdsform, men ligeså udbytterig den kan være ligeså store problemer kan den give anledning til såvel mellem elever som mellem lærere. Her kan nævnes gruppesammensætning, forsømmelser, tidsforbrug m.m. Disse problemer kan dog imødegåes såfremt man er omhyggelig ved planlægning og igangsætning af arbejdet. Man bør således udarbejde kontrakter og/eller indgå aftaler, lytte til kollegerne og ikke forgrube sig på andres fag. Hvad angår eleverne/kursisterne er det overordentligt vigtig at de inddrages i hele forløbet og ikke mindst i områdevalgene. Hertil kan tilføjes at valgene både skal have samfunds- som elevrelevans, da dette rummer både indholdsmæssige og motivationsmæssige fordele.

Ovenstående betragtninger og lignende overvejelser må man nødvendigvis gøre sig, da projektarbejdsformen som tidligere nævnt nu er blevet et centralt omdrejningspunkt for arbejdet med faget historie i gymnasiet og hf.

Litteratur

Püschl, Stig m.fl.: Projektarbejde - en introduktion.

Rapport om HF- forsøg 1997-1999. Viborg Amtsgymnasium og hf.

I Demokratiets Navn skal alle med. Dette har ført til, at Kundskabsniveauet er sunket katastrofalt.

Professor Julius Paludan, 1912.